

1. גישה – מרכז לשמירה על הזכות לנוע
2. המוקד להגנת הפרט מיסודה של ד"ר לוטה זלצברגר
3. רופאים לזכויות אדם - ישראל
4. האגודה לזכויות האזרח בישראל
5. עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל

ע"י ב"כ עוה"ד אסנת כהן ליפשיץ (מ.ר. 52260);
מוריה פרידמן שריר; סיגי בן ארי
מעמותת "גישה - מרכז לשמירה על הזכות לנוע"
רח' הארבעה 10, תל אביב
טלפון: 03-62441120; פקס: 03-6244130
דוא"ל: info@gisha.org

העותרים

- נגד -

1. ממשלת ישראל
 2. ראש הממשלה
 3. שר הביטחון
 4. מתאם פעולות הממשלה בשטחים
- ע"י מחלקת בג"צים, פרקליטות המדינה
רחוב צלאח א-דין 29, ירושלים
טלפון: 02-6466590, פקס: 02-6466655

המשיבים

תגובת העותרים להודעה המשלימה מטעם המשיבים ובקשה למתן צו על תנאי

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 4.4.2024 מתכבדים העותרים להגיש את תגובתם להודעה המשלימה מטעם המשיבים כדלקמן:

רקע

1. ביום 4.4.2024 קבע בית המשפט כי על המשיבים להגיש הודעה משלימה עד ליום 10.4.2024. ביום זה ביקשו המשיבים הארכת מועד להגשת תגובתם ולמרות התנגדות העותרים, התקבלה בקשתם. ביום 15.4.2024 הגישו המשיבים הודעה משלימה, שאינה מקיימת את הוראת בית המשפט הנכבד, אלא באופן חלקי ביותר. הלכה למעשה, המשיבים קבעו בעצמם את המועד בו יתכן ויהיו נכונים למסור את המידע והם הודיעו עליו לבית המשפט הנכבד, משל הם לא מחויבים לקיים את הוראותיו.
2. במוקד עתירה זו – המשבר ההומניטארי הקטסטרופלי ברצועת עזה ובמיוחד בצפונה, בעטיו חווים 300 אלף ילדים, זקנים, נשים וגברים מחסור חמור במים, מזון, תרופות ועוד. העדר ביטחון תזונתי חריף ביותר בצפון הרצועה מסכן את חייהם של התושבים ובעיקר את הפגיעים ביותר: ילדים, נשים הרות, זקנים וחולים. נסיבות אלו דורשות מהמשיבים מענה מידי, רחב היקף ואפקטיבי, מענה שיוביל לשינוי מידי במציאות החיים של תושבי הצפון ולא מענה צעדים מוגבלים, או תוכניות עתידיות, או החלטות ממשלה מעורפלות שאין להן כל השפעה על הילדים הגוועים ברעב, או שיקולים תקציביים שמוטב היה ולא היו מוזכרים כלל.

3. הודעת המשיבים כמו גם תגובתם המקדימה והתנהלותם דה פקטו לא מותירה מקום לספק שמדינת ישראל מפרה את הוראות הדין הבינלאומי והוראות המשפט ההומניטארי בפרט, לא מקיימת את חובותיה מכוח המשפט הישראלי ומפרה את הצווים של בית הדין בהאג.
4. אין דרך להפריז בחשיבותו של הסעד המתבקש בעתירה זו. לדיון בעתירה זו ולהחלטות בית המשפט הנכבד יש השלכות ישירות על יכולת הישרדותם של מאות אלפי בני אדם. חייהם, בריאותם, שלמות גופם ורווחתם של תושבי צפון הרצועה תלויים בהחלטות בית משפט נכבד זה. משכך מתבקש הוא לדחות את ניסיון המשיבים לגרור רגליים ולהורות להם לתקן את המצב שיצרו במהלך חודשי הלחימה הארוכים, באמצעות פעולות בהולות שיבטיחו את אספקת כל הסיוע ההומניטארי הנדרש ללא דיחוי.

א. צעדים ביחס להגדלת היקף הסיוע

5. בהחלטתו מיום 4.4.2024 דרש בית משפט נכבד זה כי המשיבים יגישו הודעה משלימה, בה יתייחסו למספר סוגיות. בסעיף א' להחלטה נדרשו המשיבים להתייחס לשאלה הבאה:
- "אילו צעדים ננקטים כעת ועתידיים להתווסף ביחס להגדלת היקף הסיוע ההומניטארי לרצועת עזה בכלל ולצפון הרצועה בפרט? בכלל זאת יתייחסו המשיבים להצעות שהעלו העותרים בדיון. המשיבים יפרטו בהתייחסותם גם את לוחות הזמנים הרלוונטיים לצעדים אלו".*
6. המשיבים כלל לא התייחסו בתגובתם לכמה מהצעדים שהעלו העותרים, כמו למשל הסרת האיסור על רכישת סיוע בגדה המערבית ובישראל, צעד שתהיה לו השפעה משמעותית, מיידית ורחבת היקף על כניסת הסיוע ההומניטארי הנדרש במיוחד לצפון הרצועה. זאת בנוסף לצורך שישראל תאפשר מעבר סחורות צפוני. המשיבים לא יכולים לטעון בעניין צעדים אלה שטמונה בהם סכנה ביטחונית או שעלויות תקציביות כרוכות ביישומן (טענה שנדרש לה מיד).
7. כאמור, המשיבים הגישו תשובה חלקית ולוקה בחסר על אף כובד הסוגייה העומדת לפתחם. העותרים יתייחסו להלן לאמור בתגובה וככל שבית המשפט ימצא לנכון להורות למשיבים מידע נוסף, יבקשו העותרים את זכות התגובה.

זכויות אדם עולות כסף

8. בסעיף 6 להודעה מתארים המשיבים הנחיה של צוות שרים, שנועדה ליישם החלטת קבינט ולכאורה כוללת "שורה של הנחיות אופרטיביות". אלא שלמעשה לא ננקט ולו צעד אופרטיבי אחד מאלו המנויים בסעיף זה וספק האם יינקט בעתיד שכן, "הסדרת ההיבטים התקציביים הנדרשים לשם יישום רב ההנחיות נמצאת בשיח פנים ממשלתי".
9. הנה כי כן, מדינת ישראל מכירה בעובדה שנדרשים צעדים אשר באחריותה לבצע על מנת לעצור את התדרדרות המשבר ההומניטארי הקטסטרופלי ברצועת עזה. למרות זאת, בשל **היבטים תקציביים**, שטרם הסדירה על אף הלחימה ארוכות החודשים והמשבר ההומניטארי המחרף, היא לא פועלת לממש צעדים אלו באופן מידי ולוקחת לעצמה את הזכות לעדכן את בית המשפט במועד עתידי (21.4.2024), זאת על אף שנדרשה לעשות זאת עד ליום 10.4.2024. כך, בעת שהאוכלוסייה המוגנת ברצועת עזה נמצאת במשבר הומניטארי קטסטרופלי אשר כבר גבה את חייהם של ילדים שמתו מתת תזונה ותוך ידיעה שבכל יום שעובר המצב הולך ומחמיר ועלול לגבות את חייהם של רבים נוספים.

10. אף אם לצורך הדיון, יסכימו העותרים שהמדינה מחויבת לפעול רק בהתאם לחובות החלות עליה מכוח דיני הלחימה ולקיים את הצווים שהוציא בית הדין בהאג (למרות שחלות עליה גם החובות מכוח דיני הכיבוש), הרי שמדינת ישראל מפרה ברגל גסה חובות אלו כאשר היא נמנעת מלאפשר מעבר מהיר של סיוע הומניטארי, לכאורה, בשל קושי תקציבי.
11. אין צורך להיות מומחית צבאית על מנת לדעת שניהול מלחמה גובה הוצאות כספיות עצומות (ע"פ הערכות בנק ישראל נכון לחודש ינואר, העלות הכוללת של המלחמה מגיעה ל-270 מיליארד דולר). ניהול מלחמה בהתאם לדין הבינלאומי מטיל חובות על הצדדים ללחימה, חובות שברור שמשמעות תקציבית לצידן. אין ספק שעקרון ההבחנה ועקרון המידתיות, מחייבים השקעת משאבים כספיים; ברי שהפצצת מטרה מבלי לבחון האם היא תוביל לפגיעה בחפים מפשע מקלה מבחינה תקציבית; מאוד יתכן כי השימוש בנשק אסור היה מוזיל את עלויות הלחימה; כי הטלת פצצות כבדות שיש בהן כדי להטיל חורבן בשטחים נרחבים, זולה יותר משימוש באמצעים מדויקים; וכך הלאה. האם ניתן היה לעלות על הדעת שמדינת ישראל תרהיב עוז להצדיק פעולות נוספות שהיא נוקטת בניגוד לדיני הלחימה בשל שיקולים תקציביים? כיצד יעלה על הדעת שמדינת ישראל סברה ששיקוליה התקציביים מהווים הצדקה לגיטימית למניעת סיוע הומניטארי מהאוכלוסייה האזרחית ברצועת עזה?
12. חובתו של צד ללחימה להגן על האוכלוסייה המוגנת באזור הלחימה, אינה משנית לזכויות שמקנה לו הדין להילחם. המשיבים מציינים היררכיה מדומיינת, שבה זכותם להילחם גוברת על חובתם לאפשר סיוע הומניטארי ולא כך היא. ככל שלמדינת ישראל אין תקציב למלא אחר חובותיה כלפי האוכלוסייה האזרחית, עליה להפסיק מיד את פעולות הלחימה. לא יעלה על הדעת, שיימצא תקציב על מנת ללחום אך לא יימצא תקציב למלא את החובות כלפי האוכלוסייה האזרחית.
13. בית משפט נכבד זה, קבע בעבר בפרשות שונות שהמדינה אינה יכולה להצדיק הפרת חובות חוקיות, או פגיעה בזכויות אדם בהעדר תקציב (בג"ץ 2344/98 מכבי שירותי בריאות נ' שר האוצר פ"ד נד(5) 729; בג"ץ 4541/94 מילר נ' שר הביטחון, פ"ד מט(4) 94 (1995); עע"מ 4515/08 מדינת ישראל נ' יוסי נאמן, פס"ד מיום 6.1.2009; וראה גם אהרון ברק, פרשנות משפט: כרך ג'- פרשנות חוקתית, 528 (1994)).
14. כך במקרים שנדונו בעבר וכך בוודאי גם בעניין שלפנינו – מדינת ישראל לא יכולה לפטור עצמה מחובותיה מכוח הדין ההומניטארי, או להשהות את יישום החובות, בשל שיקולים תקציביים.

300 משאיות מידי יום או 144 מידי שבוע

15. לעניין טענת המדינה על הרחבת היקף משאיות הסיוע שנכנסו לרצועת עזה ולצפון הרצועה, יש להדגיש את הדברים הבאים: אין מקום לספק שכל ילדה בצפון רצועת עזה, הזוכה לקבל מזון או מי שתיה לאחר ימים ארוכים של מחסור היא עולם ומלואו. עם זאת, לא ניתן להתעלם מהתמונה הכללית, שהיא קודרת במיוחד, גם אם נקבל את כל הנתונים שמפרטת המדינה בתגובתה. אכן, יש עלייה במספר המשאיות הנכנסות לרצועת עזה ולצפונה – אך בכך אין די והמשיבים יודעים זאת היטב. במשך כל חודשי הלחימה, נוצרו בצפון רצועת עזה חסרים רחבי היקף בשל התנהלותה של מדינת ישראל.
16. העותרים עמדו על כך שמתאם האו"ם לעניינים הומניטאריים התריע כי על מנת לעצור את התדרדרות המשבר ההומניטארי בצפון רצועת עזה יש להבטיח כי יעברו לצפון הרצועה לפחות 300 משאיות סיוע מידי יום. בסעיף 7 להודעה המשיבים מדווחים על עלייה בהיקף הסיוע, המבטאת את מאמציהם. לפי הנתונים שהוצגו, בין 3.3 ועד ל-13.4 הממוצע השבועי עמד על 144 משאיות בשבוע בלבד שעלו לצפון

רצועת עזה. הפער בין היקף הסיוע הדרוש לבין כמות הסיוע שמדינת ישראל מאפשרת את כניסתו זועק לשמים. מסקנה זו מובנת מאליה ומשכך, בהקשר זה, לא נדרש כלל לדון במחלוקת העובדתית באשר לכמות הסיוע שנכנסת לרצועת עזה.

17. על מדינת ישראל להרחיב באופן מידי את כמות הסיוע ולא להתהדר בעלייה לא מספקת בכמות המשאיות הנכנסות. התנהלותה עד כה מלמדת, שהיא לא נוקטת בצעדים החופיים שעליה לנקוט וכי זמנה בידה.

18. בסעיף 15 להודעתה, מכירה המדינה בחשיבות הרבה של פתיחת מעברים לשיפור מעבר הסיוע ההומניטארי לצפון הרצועה. קשה להבין, אם כן, כיצד יתכן, כי צעד אלמנטרי זה, שהיה על המדינה לנקוט מיד לאחר תחילת המלחמה, או למצער לאחר שניתקה את צפון הרצועה מדרומה, טרם יצא אל הפועל וכי נכון למועד הגשת התגובה קיים רק "אישור עקרוני" של הדרג המדיני.

19. ודוק. משאיות סיוע כבר נכנסו ישירות לצפון הרצועה. כיצד ניתן להצדיק את העובדה שמעברים בצפון לא נפתחו באופן מידי וכי קיימת כוונה לעשות בהם שימוש מוגבל גם בעתיד? המדינה מרחיבה על מאמציה בהודעה החסויה, אך יש להדגיש כאן, אף מבלי להיחשף לאתגרים המבצעיים העומדים בפני המדינה: השיקול הביטחוני הוא לא השיקול היחיד שעל המדינה לשקול בעת שהיא מקבלת את החלטותיה על אודות מעבר הסיוע ההומניטארי. דיני הלחימה כמו גם דינים אחרים והחלטות בית הדין בהאג מחייבים את המדינה לאפשר מעבר של סיוע הומניטארי מספק על אף השיקולים המבצעיים עמם היא מתמודדת. קיומם של שיקולים אלו אינהרנטי לדין ההומניטארי – בכל מלחמה קיימים שיקולים מבצעיים ולמרות זאת חייב צד הלחימה לאפשר כניסת סיוע מספק ללא הפרעה. שיקולים מבצעיים לא יכולים להצדיק מניעת מעבר של סיוע הומניטארי מספק ולא פוטרים את ישראל מחובתה מכוח דיני הלחימה או קל וחומר מכוח דיני הכיבוש.

"650,000 פיתות"

20. בסעיף 16 להודעת המדינה היא מוסרת כי המשיבים פועלים בסיוע ארגונים בין לאומיים וסקטור פרטי במטרה לפתוח מאפיות. יומיים לפני הגשת הודעת המדינה, נפתחה בצפון הרצועה, מאפיה אחת שלטענת המשיבים מסוגלת לייצר 650,000 פיתות ביום. עוד נמסר כי קיימת תוכנית לוגיסטית לתמיכה במאפיות מבחינת המצרכים ומבחינת אספקת הסולר, אך תוכנה של התוכנית ולוחות הזמנים הקבועים בה לא הוצגו ועותק ממנה לא צורף להודעה.

21. פתיחת המאפיה בצפון הרצועה הכתה גלים וברשתות החברתיות ניתן לראות תורי ענק המשתרכים בפתח המאפיה. מאות רבות של תושבים עומדים שעות ארוכות בתור על מנת לרכוש לחם וארגון OCHA עדכן על ירידה מסוימת במחירי הלחם בזכות פתיחתה. למרבה הצער, תוכנית המזון העולמית דיווחה כי היא הצליחה להעביר לרצועה דלק שיאפשר את הפעלת המאפיה רק **למשך 4-5 ימים וקמח שיאפשר לאפות רק 14,000 מאפים ביום** (ראו: <https://www.reuters.com/world/middle-east/aid-brings-:> /gaza-bakery-back-life-2024-04-15).

22. אכן, כפי שטוענת המדינה, נפתחה מאפיה בצפון רצועת עזה לראשונה מאז תחילת המלחמה ויתכן כי היא מסוגלת לייצר 650,000 פיתות ביום. אלא שלשם כך יש צורך **באספקה שוטפת של דלק וקמח** – תוכנית לוגיסטית על הנייר, שלא ברור מה טיבה ומה טבעה לא תציל מרעב את תושבי הרצועה. על אף מאמצים רבים, לא עלה בידיהם של העותרים למצוא אישור לקיומה של תוכנית כזו בפרסומים של

ארגוני הסיוע. חלף זאת מתריעים ארגונים אלו, כי אם לא תתאפשר אספקה שוטפת של דלק ומצרכי יסוד, המאפיה לא תוכל לפעול יותר מחמישה ימים. לכן, המשיבים לא מתייחסים כלל בהודעתם. 23. כפי שהוסבר בדיון, קיימים 4 מדדים על פיהם מקובל ב-IPC ובעולם כולו לבחון את רמת הביטחון התזונתי באזור נתון.¹ פתיחת המאפיה כשלעצמה בנסיבות האמורות, אינה מהווה שיפור במצב הביטחון התזונתי של תושבי צפון הרצועה. על מנת שהדבר יקרה יש להבטיח את האפשרות שהמאפיה תוכל להמשיך לפעול באופן רצוף ויציב לאורך זמן ולצד מאפיות נוספות והיצע של סוגי מזון נוספים, ויש לוודא כי המזון לא רק זמין לתושבי הצפון אלא גם נגיש להם. בהודעת המדינה, ומשהטענה על קיומה של תוכנית לוגיסטית נטענה בעלמא, אין דבר המלמד על האפשרות שהמאפיה תמשיך לפעול, קל וחומר על התממשות התנאים הנוספים. במצבים דברים זה, אין מקום לספק שמדובר בצעד בעל משמעות מוגבלת שאינו ממלא אחר חובתה של ישראל באשר לסיוע ההומניטארי הנדרש.

בכל שעות האור

24. בסעיף 17ב להודעתה מתייחסת המדינה ל"הרחבת שעות פעילות המעברים כרם שלום וניצנה". מההודעה עולה כי המשיבים הוסיפו שעות פעילות בודדות בין הימים ראשון עד חמישי במעבר ניצנה ובמעבר כרם שלום. בימי שישי ימשיך המעבר לפעול כרגיל ובימי שבת הוא ימשיך להיות סגור. המשיבים טורחים לציין כי לפני המלחמה המעברים לא פעלו בימי שישי, אבל לכן אין משמעות כלל ועיקר שכן לפני המלחמה, ישראל לא מנעה אספקה של סיוע במשך שבועות ארוכים ולא הטילה הגבלות כה דרקוניות על מעבר סיוע באופן שיצר משבר הומניטארי קטסטרופלי בגינו מתו מרעב עשרות ילדים.
25. כאמור בעתירה ובדיון, ארגוני הסיוע הבין לאומיים עומדים על כך שעל המעברים להיות פתוחים **שבועה ימים בשבוע** על מנת לאפשר את כניסת הסיוע בהיקף הנדרש. מתאם האו"ם לעניינים הומניטאריים הבהיר ביום 12 לאפריל כי יש לנצל כל שעת אור על מנת להעביר סיוע. טענת ישראל כי הפסקת הפעילות בסוף השבוע נעשתה בתיאום עם האו"ם היא **חסרת בסיס ועומדת בניגוד להצהרות הארגון**.
26. לא די בכך שההרחבה המתוכננת על ידי המשיבים אינה מספקת אלא שהיא טרם יצאה לפועל במלואה, אלא אושרה רק באופן עקרוני על ידי השרים וטרם נמצאו לכך מקורות תקציביים. ודוק. על אף שמכוח דיני הכיבוש על ישראל מוטלת חובה לספק את הסיוע ההומניטארי, היא אינה עושה זאת. ישראל לא רוכשת סיוע ולא נושאת כלל בעלויות הגבוהות הכרוכות באספקת הסיוע. משמעות סגירת המעברים

¹ המדד הראשון הוא נגישות למזון – האם למשפחה יש את המשאבים על מנת לרכוש מזון? (כך למשל, אם למשפחה, לא נותר כסף בכלל לאחר חודשי המלחמה הארוכים והיא כבר מכרה את הרכוש שהיה לה על מנת לשרוד, לא ניתן לקבוע בעניינה כי יש לה נגישות למזון אף אם המאפיה נפתחה בשכונת אליה. המדד השני הוא זמינות המזון – האם קיים בשוק מזון שמשפחה יכולה לרכוש באמצעות המשאבים העומדים לרשותה (כך למשל, אם משפחה נמצאת בעיר עזה, אך המאפיה שנפתחה מרוחקת מביתה ועל מנת להגיע אליה היא נדרשת לסכן את חייה, לא ניתן לקבוע בעניינה כי המזון זמין לה אף אם היא בעלת אמצעים לרכוש אותו). המדד השלישי הוא צריכת המזון ובהקשר זה מגוון המזון והאפשרות להפיק ממוצרי הבסיס מזון ראוי למאכל (משפחה שיש בידה כסף לרכוש מזון ומספוא בעלי חיים זמין עבורה בשוק, לא תוכל להפיק ממנו הראוי למאכל אדם – קיימות עדויות רבות מצפון רצועת עזה על צריכת מספוא בעלי חיים). המדד הרביעי הוא היציבות, היינו האם המשפחה שרכשה מזון ראוי למאכל היום נמצאת בוודאות לגבי האפשרות שהדבר יקרה גם מחר (ראו: <https://www.ipcinfo.org/ipcinfo-website/ipc-overview-and-classification-system/en>).

- בימי שבת ופעולתם המוגבלת היא הפרעה ועיכוב של כניסת הסיוע ההומניטרי הנדרש ועל כן מהווה הפרה בוטה של חובותיה של מדינת ישראל מכוח דיני המלחמה.
27. זאת ועוד, בשל החלטותיה של המדינה, בין היתר, לאסור על קניית סיוע בישראל ובגדה המערבית ולמנוע מעבר סחורה דרך נמל אשדוד ומעברים צפוניים, עלויות אספקת הסיוע גבוהות במיוחד וארגונים בין לאומיים והמדינות המסייעות נאלצות להשקיע משאבים עצומים. החלטות אלה וההגבלות שמטילה ישראל על גופים הומניטריים אף הם מובילים לעיכוב, מניעת וצמצום הסיוע ההומניטרי שיכול לתת מענה לצרכיה של האוכלוסייה האזרחית.
28. העובדה כי המדינה מודיעה על הרחבה מוגבלת בשעות הפתיחה של המעברים כעת ועל תוכנית עתידית, ללא לוחות זמנים כפי שנדרשה, שספק אם יש לה היתכנות וטרם יצאה אל הפועל למרות הצורך הנואש ברצועה, מקוממת וראויה לביקורת נוקבת. לא יתכן כי אפילו צעד זה, שלגביו לא טוענים המשיבים לשיקולים מבצעיים, לא יצא אל הפועל במלואו על אף שמנגד עומדים חייהם ובריאותם של אלפי חפים מפשע שישראל מחויבת לכל הפחות לאפשר להם סיוע הומניטארי ולעמדת העותרים אף לספק אותו מכוח דיני הכיבוש.

נמל אשדוד, מעבר אלנבי ושער 38

29. בסעיף 17ג-ו' מתייחסים המשיבים לעוד 3 צעדים שניתן היה להוציא לפועל באופן מידי, אך מדינת ישראל לא עשתה דבר ואף לא קבעה לוחות זמנים ליישומם בעתיד. פרט לקמח, לבקשת הממשל האמריקאי, ישראל מנעה כניסת סחורה דרך נמל אשדוד. זאת, על אף שהוא הנמל הקרוב ביותר לרצועה ומעבר סחורה דרכו מקלה באופן משמעותי על שינוע הסיוע. מהודעת המדינה עולה כי האיסור על הכנסת סחורה דרך נמל אשדוד עומד בעינו וישראל ממשיכה למנוע שימוש בו. מדובר בהחלטה מדינית שאין כל דרך להצדיק אותה ועתה מנסים המשיבים לטעון כי הסיבה לה היא למעשה תקציבית. טיעון זה חסר שחר ולא בכדי המדינה לא נתלתה בו בתגובתה המקדמית לעתירה או בדיון. אף אם היו דברים בגו, השיקולים התקציביים ביחס למעבר הסיוע ההומניטארי מבישים ואינם יכולים לעמוד בביקורת שיפוטית. באשר להרחבת כמות המשאיות דרך מעבר אלנבי והרחבת שער 38, יש להפנות את תשומת הלב, שפעם נוספת המשיבים מתארים צעד עתידי שבדעתם לנקוט (אם ימצא לכך תקציב) מבלי להתייחס ללוחות זמנים כפי שהורה להם בית המשפט.
30. המשיבים אינם מרעיפים חסד, כאשר הם מאפשרים מעבר של משאיות דרך מעבר אלנבי או כל מעבר אחר, אלא ממלאים באופן חלקי ולקוי אחר חובותיהם מכוח המשפט ההומניטארי. המידע הנדרש נמסר על ידם כלאחר יד ואין בו דבר המלמד על כוונתם למלא אחר חובתם להרחיב את הסיוע הנדרש באופן מידי על מנת לעצור את הקטסטרופה בצפון הרצועה.

חיזוק מערכת הבריאות ברצועת עזה

31. צעד נוסף אליו מתייחסים המשיבים בסעיף 17 לעתירה הוא "תוכנית לחיזוק מערכת הבריאות ברצועת עזה". אלא שקריאת הסעיף מגלה כי **כל שעשו המשיבים הוא לפנות למתאם לעניינים הומניטאריים של האו"ם ולארגון הבריאות העולמי** "על מנת שאלו יבנו תוכנית שיקום לבתי החולים בכל רצועת עזה בהיבטי תשתיות, ציוד רפואי וצוותים רפואיים".

32. בניגוד לרושם שמנסים המשיבים ליצור, ארגוני הסיוע לא חיכו לפניית המשיבים אליהם. במשך חודשים ארוכים מתריעים הארגונים על ההשלכות החמורות של קריסת מערכת הבריאות ברצועת עזה. הם דורשים שוב ושוב (שלא לומר מתחננים), כי ישראל תאפשר כניסת ציוד רפואי, צוותי רפואה, תרופות ועוד. את דרישותיהם אלו מסתירים המשיבים מבית המשפט הנכבד ומציגים עצמם כמי שיוזמים תוכנית לשיקום מערכת הבריאות.
33. אם, כפי שהם טוענים, המשיבים אכן פועלים בשיתוף פעולה עם הארגונים הבין לאומיים, היה עליהם לדעת שלעמדת ארגונים אלו, ההרס והחורבן של מערכת הבריאות הוא בלתי נתפס וכי שיקומה ידרוש השקעה מחודשת של תקציבים גבוהים ביותר. **פעם אחר פעם הצהירו הארגונים כי לא ניתן לבנות מחדש בתי חולים ומתקנים רפואיים כל עוד נמשכת הלחימה וכי לא ניתן יהיה לשקם את החורבן וההרס כל עוד אין הפסקת אש.**
34. על עמדה זה חזר המנהל הכללי של ארגון הבריאות הבינלאומי בטוויט שפרסם בחשבוננו (ניתן לצפייה בכתובת: <https://twitter.com/DrTedros/status/1779912680410697823>). הפרסום מיום 15.4.2024 מלווה בתמונות קשות ביותר של ילדה הסובלת ממחסור תזונתי קשה והארגון סייע בפניויה מצפון הרצועה בשל העובדה שלא קיים מתקן רפואי המסוגל לטפל בה בצפון הרצועה (וכן של אישה נוספת שנפצעה קשה).
35. בעמוד הרשמי של ארגון הבריאות הבינלאומי פורסם טוויט ביום 14.4.2024 בו תואר ביקור של משלחת מטעם ארגון הבריאות העולמי ושותפים נוספים בבית החולים אל-אהלי בעיר עזה (הפוסט זמין לצפייה בכתובת: <https://twitter.com/WHOoPt/status/177961466668270018>). המשלחת הביאה עמה דלק חיוני לתפעול בית החולים (שחלקו יועבר לבית חולים אחר) ופינתה מבית החולים שלושה חולים במצב קריטי. בפרסום מתואר המצב הקשה בבית החולים, בו מצטופפים חולים ופצועים רבים אשר נאלצים לישון על כסאות וספסלים. רבים מהם וביניהם ילדים, מאושפזים לאחר פגיעות טראומה קשות וקטיעת גפיים והם זקוקים לפינוי לדרום הרצועה או מחוצה לה. בבית החולים יש מחסור חמור בציוד רפואי, תרופות וצוות רפואי. בין היתר נדרשת כניסה דחופה של צוות רפואי בינלאומי שיוכל לתמוך בניתוחים ובמיוחד בניתוחים בכלי דם, תרופות חיוניות ובעיקר תרופות לטיפול בכאב, מקבעים חיצוניים, ציוד לטיפול בטרומה ועוד. הארגון מבהיר כי מאמציו לספק סיוע ולתמוך בהפעלת המתקנים הרפואיים אינם מסתייעים די הצורך בשל ההגבלות על גישתם למתקני הרפואיים; בשל דחייה ועיכוב של המשלחות; בשל המון נואש אשר מתנפל על הסיוע ובשל סכנה לביטחונם האישי של הצוותים. על מנת להציף את עזה בסיוע ולתמוך בשיקום של מערכת הבריאות, זקוקים הארגונים לערובה לביטחונם, למנגנון deconfliction מתפקד, מעבר מובטח ומהיר במחסומים.
36. בנאום שנשא גיימי מק'גולדריק, המתאם לעניינים הומניטאריים של האו"ם ביום 12.4.2024 הוא התייחס גם למצב המערכת הרפואית ברצועה (ראו להלן, סעיף 53 ואילך). המתאם מסר כי שני בתי החולים הגדולים, שיפא ונאצר, ניזוקו קשות ולמעשה נהרסו. 75% מהמתקנים הרפואיים יצא מכלל תפקוד ונותרו רק 10 בתי חולים פעילים מתוך 36. הוא התייחס לתופעות קשות בתחום הבריאות וביניהן, ניתוחי קטיעה המבוצעים ללא חומרי הרדמה, עליה מסיבית בשיעור ההפלות, התפשטות של מחלות זיהומיות וצהבת A, מקרים רבים של התייבשות, זיהומים בדרכי הנשימה ושלושים. עוד מסר המתאם כי לפני שבועיים ביקר בבית החולים כמאל עדוואן בצפון הרצועה. במחלקת הילדים, כל אחד

מהמטופלים מתמודד עם חוסר ביטחון תזונתי חמור ויש יותר מקרים של לידת פגים. בשל מחסור באינקובטורים נאלצים הצוותים להשתמש בכל אינקובטור לשני פגים. על אף המאמצים של ארגונים, כגון ארגון הבריאות העולמי ויוניס"ף הם לא מצליחים לספק לצפון הרצועה את הסיוע הנדרש וזאת בין היתר, בשל מגבלות על מספר המשלחות שרשאיות לנוע לצפון והגבלה על הדרכים שהמשלחות יכולות לנוע בהם.

37. יודגש כי הגורמים אליהם פנו המשיבים, מפרסמים פעם אחר פעם באמצעים שונים מה נדרש על מנת לחזק את מערכת הבריאות ברצועת עזה. **הם לא ממתניים לפנייה מאת גורמי המתפ"ש ואין מקום לספק כי הם לא מסתפקים בפרסומים ברשתות החברתיות אלא פונים באופן רשמי למשיבים ומציגים את דרישותיהם. אלא, שדרישות אלו לא נענו עד כה**, על כך אנו למדים לא רק מהפרסומים של הארגונים אלא מהמצב המזועזע בשטח. אין זה מספיק להצהיר בהודעה לבית המשפט על "הבעת רצון ונכונות לסייע בכל דבר אשר ארגוני הסיוע של האו"ם יזדקקו לו". אם אכן רצון טוב זה היה בא לידי ביטוי במעשים בשטח ובהיענות לבקשות ארגון הבריאות העולמי והמתאם ההומניטארי של האו"ם, הרי שהיינו רואים שיפור בשטח והארגונים היו יכולים לעשות את עבודתם.

ב. היקף הסיוע הנדרש

38. בסעיף ב' להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 4.4.2024 הוא הורה למשיבים להשיב לשאלה: *"מהו לשיטת המשיבים היקף הסיוע הנדרש למתן מענה למצב ההומניטרי ברצועת עזה (בפילוח גיאוגרפי)? בהקשר זה יתייחסו המשיבים גם לדו"ח ה-IPC שנתונו הוצגו בדיון."*

39. המשיבים התעלמו מהשאלה ותחת זאת, זרו חול בעיני בית המשפט כאשר שבו על טענתם לפיה הם אינם מגבילים את כמות הסיוע ההומניטארי הנכנס לרצועה. אכן, ככל הידוע לעותרים המשיבים לא קבעו מכסות. עם זאת, ישנן דרכים רבות להגביל את כמות הסיוע הנכנס לרצועה ועל פי המתואר בתגובה המקדמית ובהודעה המשלימה, מדינת ישראל נוקטת בצעדים שונים שמובילים במישרין להגבלת כמות הסיוע הנכנסת לרצועה. כך למשל, ישראל מגבילה את שעות פעילות המעברים; ישראל מונעת פתיחת מעברים נוספים; ישראל אוסרת כניסת סיוע דרך נמל אשדוד; ישראל אוסרת על רכישת סיוע בגדה המערבית ובישראל; ישראל מונעת כניסת דלק וסולר בכמות מספקת להפעלת תשתיות חיוניות והפעלת של שירותים חיוניים כגון מאפיות. דרכים אלו להגבלת כניסת הסיוע ההומניטארי אינן נתונות במחלוקת שכן כאמור, המשיבים עצמם מעידים עליהן.

40. העובדה כי במהלך חודשי הלחימה הארוכים, מדינת ישראל לא טרחה לבחון מהו היקף הסיוע הנדרש לאוכלוסיה המוגנת ברצועת עזה, מלמדת כשלעצמה על זילות חיי התושבים בתפיסתה של מדינת ישראל (בקשת חופש מידע בעניין זה נשלחה למשיבים וטרם נענתה). בלשון רפה טוענת המדינה כי "למעלה מן הצורך" הגורמים המקצועיים במתפ"ש מקיימים עבודת מטה על מנת לבחון מהו היקף הסיוע הנדרש. **המשיבים אינם מפרטים מי הם אותם גורמים, מהו תחום מומחיותם, מהי המתודולוגיה בהם הם נוקטים, מה נעשה על ידם עד כה, מהו לוח הזמנים להשלמת המחקר, וכיצא באלו.**

41. לנוכח חובתה ולו מכוח דיני הלחימה להגן על התושבים הלא מעורבים ולאפשר מעבר של סיוע הומניטארי, לא מדובר בפעולה של ישראל "למעלה מן הצורך". היה על ישראל להידרש לסוגיה זו בימים הראשונים לחימה, אם לא קודם לכן. **אם המדינה מודה שאין לה כל מידע על היקף הסיוע הדרוש לאוכלוסייה, כיצד יתכן שהיא תוקפת את ארגוני הסיוע הבינלאומיים אשר מתריעים על המחסור החמור, מטילה דופי במידע שמפורסם על ידם ומטילה את האחריות לפתחם?**
42. מדינת ישראל לא פעלה על מנת לבחון את הסוגיה, על אף שהתשובה לה משפיעה באופן ישיר על תנאי החיים של מיליוני בני אדם אשר מצויים תחת אחריותה ושליטתה, והובילה למוות ולפגיעה קשה בחלקם. בנוסף, היא מונעת ממשלחות של ארגוני הסיוע וממומחים גישה לאוכלוסיה ועריכת מחקרים יסייעו לענות על הצרכים הנדרשים. עתה היא מבקשת לשכנע את בית המשפט הנכבד שבעצם העובדה שלא הטילה מכסות היא ממלאת אחר חובותיה מכוח הדין ההומניטארי?

דו"ח ה-IPC

43. מדינת ישראל מלינה על כך שהדו"ח נכתב מבלי לקבל את התייחסותה. המתפ"ש פנה ישירות לוועדה והציג לה מספר שאלות לקבלת מידע והבהרות, לרבות לעניין המתודולוגיה. משמע, המשיבים לא הבינו עד תום את ממצאי הדו"ח ואת המתודולוגיה העומדת בבסיסו. למרות זאת, מיהרו לפרסם את התייחסות המתפ"ש לדו"ח, בטרם התקבלו התשובות, במסגרתה ביקרו את הדו"ח והטילו בו דופי.
44. כלאחר יד, מיהר המתפ"ש לפסול את הדו"ח שחיבר הפרויקט החשוב ביותר בעולם בתחום הביטחון התזונתי ומניעת רעב, פרויקט אשר במסגרתו פועלים המומחים הגדולים ביותר בעולם, פרויקט אשר משתף פעולה עם ממשלות בכל רחבי העולם וחברים בו מוסדות מרכזיים כגון ארגון הבריאות העולמי, הבנק העולמי, האיחוד האירופאי. לעמדת העותרים, מקום בו המשיבים אינם מציגים כל מידע, קל וחומר מידע מבוסס באשר להיקף הסיוע הנדרש, כל ניסיון מצידם לערער על הדו"ח של ה-IPC נועד לכישלון ואין לקבלו.

ג. צוואר הבקבוק

45. בסעיף 1ג' להחלטת בית המשפט הם הורו למשיבים להתייחס לסוגיה הבאה :
- מהם "צווארי הבקבוק" לשיטת המשיבים בהכנסת ובחלוקת הסיוע ההומניטרי לרצועה (ובכלל זאת, בין היתר: המעברים שרלוונטיים להעברת סחורות; שעות פעילותם; שיטת הבידוק; העברת הסחורות בתוך הרצועה)? אילו צעדים מתכננים המשיבים לנקוט בהקשר זה לשם הגדלת יכולת הכנסת וחלוקת הסחורות?*

המשיבים לא מכירים באחריותם להיווצרות צוואר בקבוק

46. על אף שבית המשפט הבהיר למשיבים היטב לאילו פרמטרים נדרשת התייחסותם, הם נמנעו מלקיחת אחריות ובחרו להתמקד בהאשמת גורמים חיצוניים כפי שעשו בתגובה המקדמית ובדיון וכפי שהם נוהגים לעשות, פעם אחר פעם בפרסומים פומביים מטעמם, מעל כל במה אפשרית. ודוק. מדינת ישראל היא שקובעת אילו מעברים רלוונטיים להעברת סחורות. מדינת ישראל היא שקובעת מה יהיו שעות פעילותם. מדינת ישראל היא שקובעת את שיטות הבידוק. מדינת ישראל היא שקובעת כיצד, מתי ועל ידי מי יועברו הסחורות בתוך הרצועה. מדינת ישראל היא שקובעת מה יכנס לרצועה ומה לא. העובדה

- כי המשיבים ממשיכים להטיל את האשמה על גורמים חיצוניים, היא כשלעצמה מלמדת על הפרת חובותיהם מכוח הדין ההומניטארי ובכל מקום אין בה כדי לפטור את המשיבים מחובותיהם.
47. **שוב ונדגיש. מדינת ישראל שולטת לא רק על המעברים בין ישראל ומצרים לרצועה אלא גם על התנועה בכל חלק מחלקה של רצועת עזה.** ללא תיאום וקבלת אישור מהמשיבים לא ניתן להוביל מנקודה אחת לשניה בתוך הרצועה ולו קופסאת שימורים אחת. כפי שמודים המשיבים בסעיף 13 לתגובתם, הם גם מחליטים האם לארגוני הסיוע יהיו בכלל משאיות להובלת הסיוע, כמה, מתי ואילו.
48. בסעיף 12א' להודעתה טוענת המדינה כי בצד הפלסטיני של כרם שלום "נותר סיוע הומניטארי בהיקף של כ- 600 משאיות שהמתין על הקרקע בצד הפלסטיני של מעבר כרם שלום, שטרם נאסף לשינוע וחלוקה בתוך הרצועה". תיאור זה נועד להטעות את בית המשפט ולצייר את ישראל כמי שממלאת אחר חובתה, בעוד ארגוני הסיוע אשמים במחסור בסיוע. המשיבים מסתירים מבית המשפט את העובדה שתחת שליטתם המלאה מצויה לא רק כניסת הסחורות לרצועה, אלא גם חלוקתן בתוך הרצועה.
49. ככל שאכן מדובר בסחורה שמיועדת לארגוני הסיוע ולא לסקטור הפרטי, על מנת שהם יוכלו לאסוף את הסיוע ולהעמיס אותו נדרש אישור של ישראל לנוע לעבר המעבר וכן אישור של ישראל לגבי נהגי המשאיות שרשאים להוביל את הסיוע, אישור של ישראל לגבי עובדי הסיוע שרשאים לקחת חלק במשלחת הסיוע, אישור של ישראל לגבי שעת ההגעה למתחם הסחורות, אישור של ישראל לגבי שעת היציאה ממתחם הסחורות וכולי.
50. הארגונים חייבים לבצע הליך הנקרא deconfliction מול הצבא. הליך זה אמור להבטיח את ביטחון המשלחת ולא ניתן לצאת לדרך מבלי שהושלם. מדובר בהליך מסורבל שלוקח זמן. תיאום ביטחוני ואישור של ישראל לנוע בדרכים לעבר יעדי החלוקה הוא הכרחי. ללא תיאום ואישור מוקדם של ישראל לגבי תוואי הנסיעה נשקפת למשלחת הסיוע סכנת חיים (הצבא הרג את שבעת עובדי ארגון הסיוע המטבח העולמי המרכזי על אף שנסיעתם תואמה מראש). אף אם הובלת הסיוע תואמה מראש, ניסיון העבר מלמד כי בשל מחסומים של הצבא בתוך שטח הרצועה, משאיות עוכבו למשך שעות ארוכות ואף הוחזרו כלעומת שבאו. במקרים אחרים, התנועה לא התאפשרה בשל נזק לדרכים שגרמה ישראל באמצעות הפצצות התשתיות, ביטול האישורים ועוד.
51. **אחריותה של מדינת ישראל לא מסתיימת כאשר הסיוע נמצא בתוך הרצועה, אלא כשהוא מגיע לתושבים המורעבים, הצמאים, החולים והפצועים. אין מחלוקת שמדינת ישראל שולטת ברצועה ולא רק בגבולותיה משכך, אף אם היא מתנערת מחובותיה מכוח דיני הכיבוש היא חייבת לאפשר מעבר מהיר וללא הפרעות של הסיוע ההומניטארי בתוך שטחי הרצועה – חובות אשר היא מפרה שוב ושוב.**
52. לעמדת המשיבים, השתלטות החמאס על חלק מהסיוע ההומניטארי, מהווה אף היא צוואר בקבוק. כפי שציינו העותרים, השתלטות החמאס על סיוע המיועד לאוכלוסייה היא לא תופעה נפוצה. ארגוני הסיוע אשר אמונים על חלוקת הסיוע ושהמשיבים מצהירים שוב ושוב שהם עובדים בשיתוף פעולה מלא עמם, מצביעים בראש ובראשונה על מדינת ישראל כאחראית להעדר קיומו של סיוע מספק עבור האוכלוסייה האזרחית.
53. כפי שמציינים המשיבים, פורסמו מקרים של ביזת משאיות הסיוע וארגוני הסיוע הלינו על התופעה והתריעו מפני הסכנה הנשקפת ממנה. מוסכם על הכל, כי אחד הגורמים העיקריים לביזה הוא הרעב

הכבד השורר ברצועה והמחסור העצום בסיוע. משכך, אם מדינת ישראל תמלא אחר חובתה ותאפשר כניסת מלוא הסיוע הנדרש, מקרי הביזה ירדו לאין שיעור.

צוואר הבקבוק כפי שהוא מתואר בנאום המתאם ההומניטארי של האו"ם ביום 12.4.2024

54. על צווארי הבקבוק בהתייחסות לפרמטרים שתוארו בהחלטה, ניתן ללמוד מנאומו של המתאם ההומניטארי מטעם האו"ם, מר ג'יימי מק'גולדריק במסיבת עיתונאים שנערכה ביום 12.4.2024 בתום ביקורו ברצועת עזה, כפי שנפרט.

55. בנאום המלא וכן, בתשובות לשאלות ניתן לצפות בכתובת האינטרנט:

<https://www.unognewsroom.org/story/en/2134/ocha-press-conference-jamie-mcgoldrick-on-the-humanitarian-situation-in-opt-12-april-2024>

Deconfliction וחשש לביטחון עובדי הסיוע

56. המתאם ההומניטארי מציין בפתח דבריו כי עובדי הארגונים ההומניטאריים חוששים לחייהם בשל הפגמים בהליך ה- deconfliction אשר באו לידי ביטוי בהרג שבעת עובדי המטבח העולמי המרכזי. המתאם מדגיש, כי הוזכר לישראל שוב ושוב כי לא מדובר במקרה בודד וכי הארגונים התריעו כי מדובר במנגנון לקוי שיוביל לאסון. לדבריו, אחת הבעיות היא שארגונים נדרשים לעבוד מול מתאם פעולות הממשלה בשטחים בעוד נדרש שיח ישיר עם כוחות הצבא בשטח, הצבא "שאוחז בנשק".

57. בשל הגבלות ואיסורים מצד ישראל, לארגוני הסיוע אין ציוד תקשורת בתוך הרצועה שיאפשר להם לפעול באופן ראוי, כפי שהם פועלים באזורים אחרים (בהודעה מאשרת המדינה כי היא מטילה מגבלות על ציוד זה). בניגוד גמור לניסיון המדינה בסעיף 14 להודעתה לשכנע את בית המשפט, כי היא עובדת בשיתוף פעולה מלא עם ארגוני הסיוע, הוא מוסיף כי אין לאו"ם ולצוותים הומניטאריים יכולת לתקשר זה עם זה בתוך עזה, או אפשרות להתקשר לצבא במקרה של אירוע ביטחוני בתוך הרצועה. לצוותים בשטח אין תדרי רדיו, או G3, או רשת סלולרית שעובדת באופן תקין, ולא ציוד כמו פלאפונים לוויינים וכו'. ישראל טוענת שהסיבה לאיסור נעוצה בחשש מזליגת הציוד לחמאס, אך לעמדת המתאם, הארגונים ידעו להתמודד עם אפשרות זו ואף להוציא את המכשירים מכלל פעילות.

58. המתאם מתאר סיטואציה בלתי נתפסת: כאשר צוות סיוע נקלע לאירוע אש, הוא נאלץ ליצור קשר עם המשרד הראשי, אשר יוצר קשר עם מת"ק עזה, אשר יוצר קשר עם הצבא. לדבריו, זהו מנגנון מסורבל הגורם לעיכובים רבים ולא ניתן להסתפק בו במצבי סכנה. העובדה שהם לא יכולים לתקשר זה עם זה, או להתריע במקרה של סכנה לצוותיהם מקשה על עבודתם לאין שיעור. המתאם מסר כי נפגש עם מפקד פיקוד דרום והעלה בפניו סוגיות אלו והוסיף כי הוא לא מכיר שום הקשר אחר שבו נדרשה פעילות נרחבת של סוכנויות הומניטריות, בסביבה עוינת, ובלי אפשרות תקשורת.

עוינות וחוסר שיתוף פעולה מצד כוחות הצבא הנמצאים בשטח

59. בהקשר זה התייחס המתאם גם לבעיות המתעוררות בשטח כאשר משלחות הסיוע נתקלות בקשיים אל מול כוחות הצבא הפועלים בשטח. הוא מדגיש כי יש בעיה חמורה עם "משמעת הנשק" של החיילים במחסומים. לדבריו, הצבא הישראלי לא מורגל בעבודה מול ארגוני סיוע, וניכר כי הכוחות בשטח לא מבינים כיצד הארגונים מתפקדים או את מטרותיהם. המתאם מציין כי יש חוסר אמון וחוסר כבוד כלפי ארגוני הסיוע.

60. המתאם מתייחס להאשמות החוזרות ונשנות של ישראל כלפי האו"ם ומציין כי ישראל מאשימה את האו"ם בביטול משלחות כאשר למעשה, היא מעכבת משלחות הומניטאריות במשך שעות ארוכות במחסומים של הצבא בתוך הרצועה ומונעת מהם לעבור על מנת לאסוף עוד סיוע מהדרום, או לנסוע לצפון. חלק ממשלחות ארגוני הסיוע מבוטלות על ידי ישראל לאחר שתואמו מראש ואושרו. כך למשל, מציין המתאם כי ביום בו הוא נשא את דבריו (12.4) ביטלה ישראל מספר משלחות מטעם האו"ם ובכלל זה גם משלחת שאמורה הייתה להגיע לסיור עבודה באזור מעבר ארז, בעקבות הצהרת ישראל על פתיחת מסדרונות סיוע חדשים.

הפער בין מספרי המשאיות שמפרסמת ישראל למספרים שמפרסמים הארגונים

61. מר מק'גולדריק מסביר כי הפער בין מספרי המשאיות שמפרסמת ישראל לבין אלו של הארגונים נעוצה, בין היתר, בעובדה שאין מעבר ישיר של סחורה ממשאיות למשאית. ישראל סופרת את המשאיות שהיא מזכה ואילו הארגונים סופרים את המשאיות שיוצאות ממתחם האחסון. משאית שנכנסת לעזה נדרשת לפרוק את הסחורה במתחם ורק לאחר מכן, ניתן אישור לכניסת המשאית המעמיסה. יש הבדל משמעותי בין הקיבולת של המשאית שבדקה ישראל לבין הקיבולת של המשאית היוצאת מהמתחם.

היקף האחריות של מדינת ישראל

62. לדבריו, ישראל סבורה שאחריותה מסתיימת כשהמשאיות עוברות לצד הפלסטיני – ואילו לעמדת ארגוני

הסיוע (העולה בקנה אחד עם הדין הבינלאומי) **אחריותה מסתיימת רק כשהסיוע מגיע לאזרחים בעזה.**

63. המתאם מסביר כי הגעת הסיוע לאוכלוסייה המוגנת תלויה במדיניות של ישראל ולכן נדרש ממנה בין

היתר כי תבטיח את ביטחון המשלחות; תאפשר הקלות רבות יותר; ותרחיב את נתיבי הסיוע – לדבריו,

בתוך הרצועה עוברים שלושה צירים מרכזיים מדרום לצפון ובמהלך החודש האחרון לא היה רגע שבו

ישראל פתחה את שלושתם לתנועה. בשל העובדה שכוחות השיטור שפעלו במרחב לא מסוגלים לפעול,

משלחות הסיוע חשופות לביזה. המתאם מדגיש כי ביזת סיוע היא תופעה נפוצה במקומות שבהם

מתגוררים אנשים נואשים. עוד הוא מציין, כי הכבישים במצב גרוע וכי בשל העובדה שישראל מטילה

הגבלות על דרכי הגישה בהם מורשים הארגונים לעשות שימוש, הם נאלצים לנסוע בנתיבים צפויים

מראש. עובדה זו מעמידה את צוותי הסיוע בסכנה ממשית ומקשה עליהם לוגיסטית.

צעדים נוספים שעל ישראל לנקוט לשם הגדלת יכולת הכנסת הסיוע וחלוקת הסחורות

64. בנוסף לכל האמור לעיל, מתייחס המתאם לצעדים נוספים שעל ישראל לנקוט על מנת לשפר את היקף

הסיוע המחולק ברצועה. בהקשר זה הוא ציין, כי הארגונים שבים ומבקשים מישראל לאפשר מעבר סיוע

מנמל אשדוד, לפתוח מעברים בצפון הרצועה ואת מעבר קרני וכן, לאפשר תנועה מקבילה בשלושת

הצירים העוברים מדרום הרצועה לצפונה. המתאם הדגיש כי ישראל דיברה על **פתיחה זמנית** של מעבר

דרך נמל אשדוד ומעבר ארז וכי סגירה של מעברים אלו לאחר זמן קצר תקטע את חבל ההצלה שכה נחוץ

לתושבים בצפון.

65. ניכר כי המתאם לעניינים הומניטאריים, אשר נכח בעצמו ברצועת עזה התייחס באופן רחב היקף ומפורט

לשאלת בית המשפט הנכבד בסעיף 11'ג' להחלטתו וזאת על אף שהשאלה לא הופנתה אליו כלל וסביר

להניח כי הוא כלל לא מודע אליה. לעומת זאת, המשיבים, אשר מחויבים להשיב עליה, עשו כל מאמץ

להימנע ממתן תשובה עניינית ומפורטת לבית המשפט. ממעט המידע הרלוונטי שנמסר על ידם בהתייחס

לשאלה זו עולה כי הם מתנערים כליל מאחריותם להיווצרותם של צווארי הבקבוק ולעמדתם די בצעדים

שהם מצהירים שהם מתכננים לנקוט, מבלי שאלו יושמו ומבלי שניתנו לוחות זמנים רלוונטיים ליישומם. התנהלות זו של המשיבים מלמדת כי למרות שהם מצהירים כי הם רואים עצמם מחויבים לדין ההומניטארי ולכל הפחות לדיני הלחימה ולהחלטות בית הדין בהאג, הלכה למעשה הם לא ממלאים אחר הוראות הדין.

ד. בקשות לתיאום והכנסת סיוע הומניטארי

66. המשיבים טוענים כי הם מאשרים באופן אוטומטי כניסת מים, מזון, ציוד רפואי וציוד נוסף. לדבריהם הם מאשרים גם בקשות רבות לכניסת ציוד דו שימושי (או לחילופין מציעים חלופות) וציוד תקשורת. סירובים מתבססים על טעמים ביטחוניים ונקבעים על ידי השב"כ. לצורך הדיון (ולצורך זה בלבד), מוכנים העותרים לקבל את כל הטענות העובדתיות של המשיבים בנושא זה.

67. האם יש בנתונים אלו כדי ללמד על כך שמדינת ישראל ממלאת אחר חובותיה ולו כצד ללחימה? (לצורך הדיון, ניתן להתעלם גם מהיותה של המדינה כוח כובש בצפון הרצועה). התשובה לכך היא חד משמעית – לא. המשיבים ישובו וידגישו כי יש להסתכל על התמונה הכוללת ולא ניתן לבחון פיסות מידע מחוץ להקשרן.

68. להחלטות המדינה לסרב כניסת ציוד, כמו למשל ציוד תקשורת, יש השלכות מרחיקות לכת על האפשרות של ארגוני הסיוע לעשות את עבודתם נאמנה. מדבריו של מתאם האו"ם לעניינים הומניטאריים, אנו למדים על העמדת הצוותים בסכנות קשות בשל העובדה שישראל לא מאפשרת להם שימוש בצעדי תקשורת. גם ציוד כגון גנרטורים או אינקובטורים – הוא חיוני להצלת חיים ולתפקוד בתי החולים והמדינה לא מתייחסת אליו בהודעתה כלל. תחת הכותרת, ציוד דו שימושי, מסתתרים פריטים רבים שהם חיוניים למערכת הבריאות, לתיקון תשתיות, להפעלת מאפיות, לשאיבת מים ועוד ועוד. המידע שהמדינה מסרה בהודעתה הוא מידע חסר ערך שכן הוא מוצג באופן כללי וללא הקשר. בית המשפט לא יכול לקבל באמצעותו, תמונה ולו חלקית של מה שנדרש ברצועה ולא מתקבל בשל הסירוב של ישראל להכניסו.

69. לא ניתן להתעלם מהתהום הפעורה בין המתואר בתגובת המדינה לבין המצב בשטח. מחד גיסא אישור אוטומטי לכניסת מזון, מים ותרופות ומאידך גיסא, ילדים מתים ברעב, שותים מים מזוהמים, עוברים ניתוחים קשים ללא חומרי הרדמה וסובלים ממחסור בתרופות. זהו פער שלא ניתן להתעלם ממנו ומתקבל הרושם כי לעמדת המשיבים, הם יוצאים ידי חובתם על אף המצב הקטסטרופלי בשטח. העותרים לא טענו ולא טוענים כי ישראל מגבילה את כמות המזון שנכנסת לרצועה. העותרים טענו וטוענים כי קיים מחסור עצום אשר נוצר כתוצאה מהתנהלות המשיבים. העותרים מוסיפים לטעון, כי יש להגדיל באופן עצום את היקף הסיוע ההומניטארי הנכנס לרצועה והאחריות לעשות זאת מוטלת על המשיבים.

70. על אף שהדברים נאמרו שוב ושוב, נאמר זאת שוב: אישור כשלעצמו לא מספיק. יש לפתוח מעברים נוספים ולהפעילם באופן רצוף ומתמשך בכל שעות היום. הפעלה רחבת היקף של המעברים תוביל לכניסת רצופה של סיוע ותמנע את השתרכות התורים של המשאיות מחוץ לרצועה. יש לאפשר מעבר סחורה דרך נמל אשדוד וקניית סיוע בגדה המערבית ובישראל. צעדים אלו יבטיחו עלייה בכמות הסיוע, קיצור מרחקי ההובלה, הוזלת עלויות משמעותיות ועוד. יש ליצור מנגנון deconfliction שיבטיח את שלומם של צוותי הסיוע, יש לאשר את תנועתן של משלחות הסיוע בתוך הרצועה באופן מהיר ויעיל

ולמנוע מכשולים בדרכם, לרבות מכשולים מטעם המשיבים. אין טעם לחזור פעם נוספת על מלוא הצעדים שעל המשיבים לנקוט וביכולתם לנקוט על מנת לפתור באופן מידי את המשבר ההומניטארי המזעזע שיצרו. הדברים ידועים למשיבים היטב, שכן, כפי שהם עצמם מצהירים הם נמצאים בקשר ישיר והדוק עם ארגוני הסיוע אשר מצביעים על הקשיים האדירים הקיימים בשטח ועל הצעדים שמדינת ישראל צריכה לנקוט על מנת לפתור אותם. אישור אוטומטי של מזון מים ותרופות, הוא רק צעד ראשון שטוב שהמשיבים נוקטים בו, כל עוד סיוע ההומניטארי זה לא מגיע לתושבים המוגנים והמצב ההומניטארי ממשיך להתדרדר ולגבות חיים, על המשיבים להגדיל את מאמציהם – כצד ללחימה וככוח כובש, אין מדובר בהרעפת חסד או בצעדים לפנים משורת הדין, אלו חובותיהם מכוח הדין.

ה. אספקת המים לרצועה

71. בסעיף 1ה' להחלטת בית המשפט מיום 4.4.2024 נדרשה המדינה להתייחס: *"...לסטטוס העדכני של אספקת והעברת המים לרצועה"*.
72. עם תחילת התייחסותם לסוגיית המים, מוסרים המשיבים מידע מחוץ להקשרו, שיש בו כדי להטעות את בית המשפט ולהפחית מאחריותם לאסון רחב ההיקף שנגרם בשל המחסור החמור במים ברצועה. באותיות מודגשות מציינים המשיבים כי לפני תחילת המלחמה, מרבית המים ברצועת עזה לא הגיעו מישראל. המשיבים מתעלמים מהעובדה שמתקני ההתפלה תופעלו באמצעות דלק וחשמל שעתה הם אוסרים על כניסתם. הם מסתירים מבית המשפט את העובדה, שכיום לא ניתן לעשות שימוש גם בחלק ניכר מהבארות וממאגרי המים בשל העובדה שישראל החריבה אותם במהלך הלחימה והוציאה אותם מכלל שימוש. הפעלת החלק שנוותר, דורשת אף היא דלקים וחשמל שמדינת ישראל, כאמור, מונעת את כניסתם. מדינת ישראל אחראית באופן ישיר למחסור המים ברצועה ולמצב שיצרה בשטח - לאופן בו נוהל משק המים עובר למלחמה, אין כל רלוונטיות.
73. המשיבים טענו בסעיף 33א' להודעתם כי תיקון הקו הסתיים וכי הוא עתיד להתחיל לפעול ביום הגשת הודעתם – 15 לאפריל - או למחרת. נכון למועד כתיבת שורות אלו קו המים לצפון הרצועה לא פועל ולמיטב ידיעת העותרים טרם הסתיימו עבודות התיקון. למיטב ידיעת העותרים, לא פורסם מועד שבו אמור קו המים לשוב לפעולה.
74. המשיבים "זורקים מספרים" ללא הקשר ומבלי שהם מפרטים ומסבירים לבית המשפט הנכבד, מהי משמעותם של מספרים אלו. כך למשל, טוענים המשיבים כי בתאריכים נקובים הוכנסו לרצועה 17,772 ליטרים של דלק. יתכבדו המשיבים ויסבירו לכמה זמן מספיקה כמות הדלק האמורה, היינו במשך כמה ימים ניתן יהיה להפעיל את 35 מתקני השאיבה אליהם הם מתייחסים? בירור שערכו העותרים מלמד כי כמות דלק זו לא מספיקה ליותר מארבעה או חמישה ימים, תלוי בהיקף השאיבה. לכאורה מספקים המשיבים נתונים מדויקים – לא 17 אלף ליטרים, אלא 17,772. לקורא ההדיוט, מספרים אלו אכן נשמעים מרשימים במיוחד ועל נקלה הוא יכול להשתכנע כי הנה באה בעיית המים בצפון רצועת עזה לפתרונה וילדים לא יאלצו לשתות עוד מים מליחים. אלא שבכך אין ממש – שכן כאמור, אין די בכך שברגע נתון יש כמות של דלק בצפון הרצועה שמאפשרת שאיבה של מים. על המשיבים להבטיח כי כמות מספקת תכנס באופן רציף ותאפשר אספקה שוטפת ומספקת של מים נקיים גם לאחר שעתירה זו לא תהיה עוד תלויה ועומדת. בנוסף יש להבטיח כי מדובר במים באיכות שראויה לשתיה על פי הפרמטרים שנקבעו על ידי מומחים.

75. כאמור לעיל, לא ניתן לפטור כלאחר יד את החווייה של ילד שזוכה לשתות מים נקיים לאחר שבועות ארוכים של מחסור. כל שיפור במצב המים בצפון רצועת עזה מביא עמו הקלה ולו רגעית לתושבים. עם זאת, גם בהקשר זה התמונה הרחבה קשה במיוחד, והחובה להבטיח שיפור מידי, ארוך טווח ורחב היקף בכמות המים המגיעה לצפון הרצועה מוטלת לפתחם של המשיבים. אספקת מים כאמור לכל תושבי הרצועה אינה מחווה מצד ישראל, אלא מילוי חובתה מכוח הדין ההומניטארי, חובה שעד עתה הופרה באופן שהוביל למשבר חסר תקדים וגבה חיי אדם.

סיכום

76. הודעת המשיבים לא מטילה עוד מקום לספק כי מדינת ישראל לא עומדת בחובותיה מכוח הדין הבינלאומי והישראלי. המצב הקטסטרופלי ברצועה דורש נקיטת צעדים רחבי היקף באופן מידי ומהודעת המשיבים מתחוור כי זמנה של המדינה בידה וכי היא אינה רואה את חומרת המצב ומתכחשת לאחריותה וחובתה לפעול לאלתר על מנת לתקנו.

77. לנוכח כל האמור לעיל, בית המשפט הנכבד מתבקש ליתן צו על תנאי, לקצוב לוחות זמנים בהתאם לנסיבות הקיצוניות שבבסיס עתירה זו ולהפוך את הצו למוחלט.

היום, 19.4.2024

אסנת כהן ליפשיץ, עו"ד

ב/ סיגי בן ארי, עו"ד